

קנבס אנדנטי

Orlan עם שתי ידיים במצב מראה דומה-חייד

Activate V
Go to Setting

הצרפתייה מיריי פורט, בשם Orlan החדש שהעניקה לעצמה, בחרה להפוך את גופה למרחב האומנותי שעליו היא מציגה את יצירותיה – יצירות משתנות וגם כאלה שמשנות באמצעות ניתוחים פלסטיים את דמותה. אמנות פלסטית – הדור הבא

מאיה גז // צילום: באדיבות Orlan

מיריי פורט לא חשנה לבס אם תפנו אליה בשמה, אלא בשם החדש שהמציאה לעצמה: Orlan. האמנית הצרפתייה בת ה-71, שנוכחה בחבל הלואר ועובדת בפריז, ניו יורק ולוס אנג'לס, ידועה ברחבי העולם כאמנית שמשתמשת בגופה כקנבס אמנותי. את שמה היא מקפידה שיכתבו אך ורק באותיות גדולות Orlan. ומדוע שינתה את שמה? "כי לשנות את שמך, זה כמו להמציא את עצמך מחדש", היא מסבירה. אחרי שעברה סדרת טיפולי פסיכואנליזה וגילתה שבטעות חתמה על אחד הצלקים בשם "מות" (morte), רצתה לשמור על הצליל "or" (שהמשמעותו בצרפתית "זהב"). ואז הוסיפה לו את הסיומת LAN. שינוי השם הביא עמו גם שינוי אישיותי מסוים. Orlan לא אומרת עוד "אני היא", אלא "אני הם...". מה שמסביר אולי מדוע חלק מטבודתה נובע מחיפוש אחר זהות חדשה. והחיפוש הזה כולל לא מעט ניתוחים פלסטיים שעברה, ניתוחים בלתי שגרתיים, שהעניקו לה מראה ייחודי ממנו לא ניתן להתעלם.

מראה חייד

במשך כל חייה לא עברה פורט ניתוחים פלסטיים, עד לשנים 1990-1993, בהן הפכו אלה חלק מהאמנות שלה כהופעות. כך, כל האמנות שעשתה בעקבות הניתוחים וזכתה מהתייחסויות שאינן מערביות, בין השאר אפריקאיות פרה-קולומביאניות ואינדיאניות-אמריקאיות.

גם אם לצופים בה נדמה שהיא מקריבה את עצמה, את גופה, את חייה ואת נפשה לנוכח האמנות, Orlan מפתיעה כשהיא מצהירה שתמיד סירבה להיות חלק מאסכולה מזוכיסטית של "גוף-סכל" וחגגה את חושניות

Orlan עם
חייד שימוש באנטומיה האנושית כקנבס אמנותי

גופה כחסגרת אסכולת "גוף החטונגות", "במהלך הניתוחים-הופעות הפלסטיים, ההסכם הראשון עם המנתן היה שלא אסבול במהלך ואחרי הניתוח", היא מספרת. כדי לא לענות על מודל היופי הקלאסי, ככלו אותן הופעות-ניתוחים הכנסת שתלים לעצמות החיים ולמצה. "רציתי להביא משהו שונה", היא מסבירה, ומבהירה שמטרתה היתה להעניק לעצמה פנים חדשות שלא עצמה, ועך פירוק והרכבה. היום גודם המראה החייד והייחודי שלה לרבים לעצור אותה ברחוב ולבקש סלפי וחתימה ולומר לה מילות הערצה. כך היא מספרת.

במרכז היצירה האמנותית שלך עומדת דמות האשה. את מפרקת ובוזה אותה מחדש והופכת אותה להיברידית. מה עמדתך לגבי נשים שעוברות ניתוחים פלסטיים ומשנות את המראה שלהן?

"אני לא נגד כיורוגיה פלסטית. מאחר שזו טכניקה בת-זמננו, לעומת זאת, אני לא מסכימה, דרב הזמן, עם מה שעושים במסגרת הכיורוגיה הפלסטית – הסכמה לסטריאוטיפים ולמודלים שמיעדים לנו, הנשים. נשים חייבות לדעת להשתמש בגופן לנוחותן. בין אם מדובר בהפלה ובין אם מדובר בכיורוגיה אסתטית, ולא להפוך לשקופות בעיני האחרים. רק הן אמורות להחליט. זה אחד האמצעים כדי להרגיש טוב עם הגוף שלך ולהשתלב בחברה".

את משתמשת בעצמך, בגוף שלך, כחומר אמנותי. מה מסתתר מאחורי הקונספט הייחודי הזה בו האמנית עצמה הופכת להיות היצירה האמנותית שלה?

"התחלתי את הקריירה האמנותית שלי בציוו, פיסול ומאוחר יותר עשיתי הרבה צילום ופרפורמנס, בהם סדרה שכותרתה "גוף-פסל". עשיתי גם יצירות בשם "ניסיון לצאת מהמסגרת", ואת זה ניסיתי לעשות כל חיי. הגוף הוא עניין פוליטי. הפרטי הוא פוליטי ולעבוד עם הגוף שלי וליצור

פוליטי

רישום אחר: ORLANDE, תחבוב שיפוחי ORLAN מוסמות, מימין: השמעות מצירות חוק מוצק, תרבותית וחברתית

אימיגים שונים מסטריאוטיפי רגיל – זו דרך טובה לחקור את החברה שלנו ואת הפנומנות בחברה שמקושרות לגוף.

אבל לא עולה בכך למעמים התחושה שאת מקריבה את עצמך כדי להילחם בסטנדרטים של היופי והכידורגיה הפלסטית?

"שמחתי במרכז דימוי של הגוף ושל הפנים שלי, שואהבתי מאוד, מכלי להקריב את עצמי. כל אחת מיצירות האמנות שלי נועדה לומר כמה דברים שנראים לי הכרחיים וחשובים לחברה שלנו".

מושג היופי

בשלוש השנים בהן נחתה, הפך חדר הניתוח להיות הסטודיו שלה. "היה צורך לשנות אותו למקום צבעוני ומלא הומור. את המקום, עם מראה המוות של חדר הניתוח, הפכתי למקום של מופע וחיים. רציתי לצלם סרט, קטעי וידאו ותמונות מההופעות הניתוחיות הללו. כל ניתוח הורכב מטקסט פסיכואנליטי, ספרותי ופילוסופי".

תנועות פמיניסטיות ברחבי העולם יצאו נגדה וגר עבודותיה, בטענה שהיא מעודדת ניתוחים פלסטיים כחלק משיתוב נשים למחבת היופי, שמחכת על ידי גברים. ORLAN לא מגדירה עצמה כפמיניסטית אלא כניאו-פמיניסטית, פוסט-פמיניסטית ואלטר-פמיניסטית, תוך שהיא יוצרת היברידיות עם האלטר-אגו הפרודיאני, "אני מאמינה שאפליה מינית, מאצואיזם ומיזוגיניה צובעים את כל הדרת, את כל צבעי העור ואת כל המדינות בדמות שונות", היא אומרת.

ומהי תפיסת היופי שלך?

"היופי הוא שאלה של אידיאולוגיה שלטת. הדיקטטורים של היופי משתנים לפי אזורים גיאוגרפיים ורגעי ההיסטוריה שלהם. לדוגמה, יצרתי אמנות שמורכבת מתמונות אנתרופיות של התמונות הראשונות בהן הלכנו לצלם את האחר. יצירה שיצרתי כהיברידית בה נוצרת תמונה שלי כאשר שחורות עור שנוצרת מירסינג ענקי, ושמוצאה מהמראה שלה ובנוחה בכוחות הפיתוי שלה. משום שבשכבת שלה בתקופה הזאת, ככל שהפירסינג היו גדולים יותר, כך הנשים יכלו לפתות יותר את הגברים. כיום, אם אנחנו רוצות לעוד פירסינג, נהפוך למפלצות לא נחשקות".

אך את צופה שמושג היופי יתפתח בשנים הבאות, בהתחשב בטכנולוגיה

ובאפשרויות הכירורגיות שנעזרו להפוך את הנשים ל"יפות יותר"?

"אני לא יודעת מה זה אומר להפוך ליותר ויותר יפה. יש סרט שהתבסס עליו מוצאת חן בעיניי מאוד יפה מדי בשבילי, קשר אנשי לא מוגדר רק על מראה. להיות יפה, בעיניי, זה גם להיות חזקה יותר, אינטליגנטית יותר, מבדיקה יותר, נחמדה יותר מהמוצג".

ORLAN נולדה אמנית ועסקה בכך מאז ומתמיד, בין השאר כחברה ועד במזיאון לאמנות מודרנית בפריז Palais de Tokyo וכמחצית באקדמיה לאמנות בצרפת. בתחילת דרכה היתה אמנית מודרנית, ועם הזמן הרכיבה לעצמה מסלול משלה, שכלל עבודות העושות שימוש בגופה שלה עצמה כדי להביע את האג'נדה האמנותית אותה היא רוצה לחלוק.

היא לא קיבלה חינוך דתי מהוריה האנרכיסטים ועמדתה בעניין זה לא ברורה, אבל את עבודתה היא מגדירה כנובעת מהתרבות הנוצרית.

העבודה שלך היא פוליטית במובנים של הקשרים חברתיים ודתיים. את מקבלת חובות קיצוניות?

"תגובות הקהל חמדי מאוד מגוונות, ובפעמים אחדות אלימות ממש ומתנגדות ליצירות שלי".

את חשה שהמנטרה האמנותית שלך שינתה את דעת הציבור והשפיעה מבחינה חברתית ופוליטית?

"כן, אני מרגישה שמספר האנשים שמזהים אותי כרוב, מציגים לי שאלות, רוצים להצטלם איתי או לומר לי שנתתי להם הרבה חומר למחשבה – רק עולה, ייתכן שארמתי לכמה דעות להשתנות, ובהן דעות קדומות, משוטטות אותי מאוד לדעות התנהגות של צעירים, בעיקר יפנים, שובדי להשתטטו הדיוק לעצמם סרום פיזיולוגי לפנים בצורה כזאת שיווצר בהן גוש עמקי שעליו יוכלו ללחוץ וללחוץ ולהפוך את עצמם במשך 12 שעות למכוערים תוך שהם צוחקים על הפנים החדשות שיוצרו לעצמם".

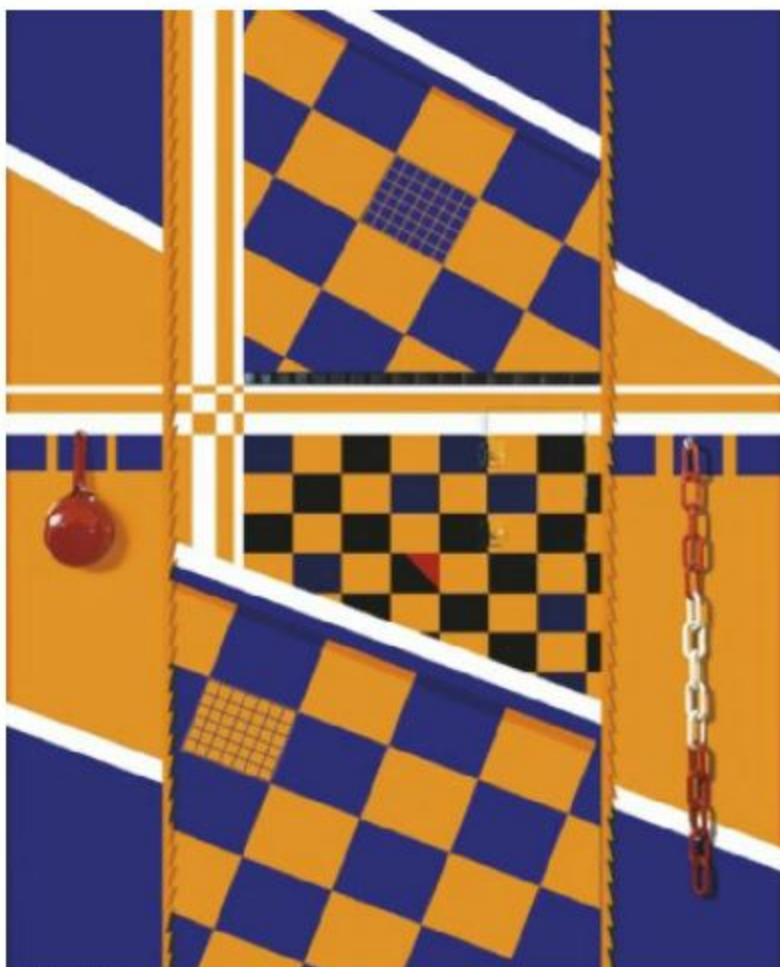
והליך היצירה שלך – ספונטני או מחושב היטב?

"כל היצירות שלי הן תוצר של חשיבה, לעתים קרובות הן נובעות מקריאת טקסט מסוים או מפתחנה חברתית שאני מבקשת לחקור".

מה הפרויקט הבא?

"לאחרונה סיימתי ליצור דובון, ORLANOIDE, עירוב של בינה מלאכותית עם בינה קולקטיבית וחברתית, עם גנרטור של טקסט וגנרטור של תמונות. הרובוט האנושי הזה, שדומה לי מאוד, חוקר את היררכיות הטכנולוגיות ואת השאיפה שלהן להגדיר מחדש את הגוף האנושי, כפי שהחלחלי לעשות עם הגוף שלי. הדובון דוקד, מדבר, תואר בקול שלי. ביקשתי מאנשים רבים ומוכרים להשתתף בהרכבת הבינה שלו תוך שחשבת על השאלות שאוכל להציג בפניו ושה-ORLANOIDE יוכל להציג בפני".

ד"ר מאיה גז, בוגרת הסדרון שבפריז, היא תומכת לתרבות צרפת, מרצה וחוקרת באוניברסיטת תל אביב ובמכללת הדסה בירושלים.

אמנית הבגן והמילה

מרכז מוזיאון גנרטיב מחדש של ORLAN